

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-03

Diarienummer N050-0985/22

Handläggare

Henrik Karlsson

E-post: henrik.karlsson@ink.goteborg.se

Redovisning av uppdrag: kompletterat ärende - Utredning av effektivare varutransporter för Göteborgs stad

Förslag till beslut

I inköps- och upphandlingsnämnden:

1. Uppdrag om utredning av effektivare varutransporter givna den 18 maj 2022 samt 19 oktober 2023 förklaras utförda.
2. Utredningarna kring effektivare varutransporter ska sändas till Göteborgs Stads Leasing AB.
3. Utredningarna kring effektivare varutransporter ska sändas till Kommunstyrelsen som inspel inför budgetarbetet 2025.

Sammanfattning

Vid möte den 18 maj år 2022 beslutade Göteborgs stads inköps- och upphandlingsnämnd att en utredning skulle genomföras kring hur stadens transporter kan optimeras och samordnas. Utredningen redovisades för nämnden den 24 augusti år 2023. Nämnden bordlade ärendet fram till nämndmötet den 10 oktober år 2023 då nämnden beslutade om återremittering med tillkommande utredningsuppdrag för redovisning vid nämndmötet i maj månad år 2024. Denna tillkommande utredning redovisas vid nämndmöte den 16 maj där frågor om kostnader, lokala leverantörer, EU-stöd samt rabattsatser redovisas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utredningen gör en bedömning av kostnaden för införande av en samlastningsfunktion i Göteborgs stad. Utredningens initiala bedömning om den årliga nettokostnaden är oförändrad. Nettokostnaden (med antagna kostnadssänkningar på varukostnader borträknade) är ca 35 miljoner konor vid ett fullskaligt införande, ca 8 miljoner kronor vid ett införande i mindre skala samt 3-4 miljoner kronor vid ett litet införande som bygger på en utveckling av verksamheten hos Göteborgs stads leasing AB (GSL).

Utredningen anger även att det krävs ”betydande resurser” i staden för implementering av en samlastningsfunktion men att dessa resurser inte är medräknade i kostnadsanalysen och inte heller har preciserats. Kostnaden för dessa resurser ska följaktligen adderas till nettokostnaden, men denna kostnad kräver ytterligare utredning för att kunna preciseras.

Utredningen visar sammantaget på en tydlig ekonomisk kostnad vilken behöver vägas mot de nyttor som bedöms finnas.

Bedömning ur ekologisk dimension

Utifrån den ekologiska dimensionen gör utredningen en analys av en samlastningsfunktions påverkan på minskade klimatutsläpp. Utredningen visar att en

samlastningsfunktion skulle ha en sådan påverkan, med som mest en årlig minskning med 350 ton CO2 vid ett fullskaligt införande. Utredningen visar att den beräknade kostnaden per minskat kilo CO2 är mycket hög.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Samlastning för Göteborgs Stad, en fördjupning kring ekonomi- och leverantörsperspektiv – 2024-04-29
2. Samlastning för Göteborgs Stad, en kostnads- och nyttoanalys – 2023-08-07

Ärendet

Ärendet avser en rapportering av genomförd utredning kring optimering och samordning av transporter, beslutad av Göteborgs stads inköps- och upphandlingsnämnd (nämnden) den 10 oktober år 2023.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Den utredning nämnden beslutat om gäller följande frågor, kopplade till tidigare genomförd utredning:

- klargöra vilka kostnader som beräknas ingå i den tänkta upphandlade transporttjänsten samt belysa vad som är interna kostnader i kommunen och vilka som ingår i näringslivets leveranskostnader för tjänsten.
- utförligare belysa hur lokala och mindre leverantörer kan ha fördel av att transporter och varor upphandlas var för sig, och utveckla resonemanget kring hur en samordning av varudistributionen kan bidra till att sådana producenter får större möjlighet att bli leverantörer till Göteborgs stad.
- undersöka möjligheterna till någon form av EU-stöd för att genomföra samordnad varudistribution.
- få fram mer säkra uppgifter om hur stora de faktiska rabatterna blivit för de kommuner som använt samordnad varudistribution under en längre tid, där de nya arbetssätten och avtalen med leverantörer kommit på plats ordentligt.

Det beslutades vidare att utredningen skulle redovisas senast på nämndmötet i maj 2024, för att sedan sändas till kommunstyrelsen som en del av budgetförutsättningarna inför budget 2025.

För att genomföra utredningen har kontakt tagits med samtliga kommuner som infört samordna varudistribution (i vissa fall via en central kommun i kluster) samt några kommuner som utrett frågan men valt att inte införa samordnad varudistribution. Dialog har även förts med leverantörer av olika slag, vilka kommit i kontakt med samordnad varudistribution i olika roller.

Förtydliga kostnadsfördelning

Utredningen förtydligar kostnadsfördelningen utifrån den redogörelse som angivits i tidigare utredning, förtydligandet avser fördelning mellan interna kostnader och kostnader för externa tjänster. Denna del i utredningen är enligt förvaltningen okomplicerad och görs med anledning av en otydlighet i tidigare utredning, som kunnat åtgärdas genom att uppgifter strukturerats på annat sätt i den aktuella tabellen.

Faktiska rabatter

En stor del av utredningsarbetet har lagts på att få fram mer säkra uppgifter på ”faktiska rabatter”. För att göra detta har utredningen behövt få en helhetsbild över de olika affärsupplägg som finns i olika kommuner samt framför allt få en tydligare bild över hur väl verifierade de olika uppfattningarna kring ekonomiskt utfall är i kommunerna. Det finns ett antal olika uppföljningar i de aktuella kommunerna men dessa är av mycket varierande kvalitet.

Utredningen har delat in genomförda uppföljningar i fyra kategorier

- Komplet eller omfattande genomlysning, och där resultat och effekter verifierats av extern/oberoende part
- Interna uppföljningar och analyser, och där resultat bygger på angivna parametrar och nyckeltal som ej verifierats av oberoende part
- Erfarenhetsbaserade bedömningar och uppskattningar där analys och/eller mer detaljerat underlag saknas
- Ingen, eller mycket begränsad tillgänglig information avseende resultat och effekter

Utredningen har endast funnit en uppföljning som verifierats av en extern part och har funnit ytterligare en uppföljning gjord av en kommunrevision, som i denna utredning likställs med extern part. Förvaltningens uppfattning är att uppföljningar där analyser, underlag och övrig information helt eller delvis saknas kan noteras men att man bör vara försiktig i att använda dessa som beslutsunderlag.

En dialog har även förts med olika leverantörer för att få en samlad bild av leverantörernas och transportföretagens uppfattning.

Sammanfattningsvis är det utredningens bedömning att nivåerna på förväntade prisreduktioner är något högre än vad som angivits tidigare för livsmedel medan de är något lägre för omsättningsvaror. Den sammanvägda förändringen mot tidigare bedömning är marginell, då justeringarna tar ut varandra. Omfattningen av rabatt/prisreduktion från tidigare utredning är följaktligen fortfarande aktuell.

Utredningens bedömning är att den genomsnittliga förväntade rabatten för livsmedel är 4,5%, medan motsvarande potential avseende omsättningsvaror är 0,6%. Sammantaget är den uppskattade besparingspotentialen 16-17 Mkr per år.

Mindre och lokala leverantörer

Utredningen gör bedömningen att frågan om att locka eller gynna mindre och lokala leverantörer är komplex, inte minst när det kommer till livsmedelsområdet. En vanlig lösning är att mindre aktörer går samman med grossister för att lösa logistikutmaningen, vilket minskar eller tar bort behovet av en samlastningslösning. En samlastningslösning bedöms trots allt vara positiv på livsmedelsområdet för att locka eller gynna mindre och lokala leverantörer men kommunerna är samstämmiga i att samlastning måste kombineras med andra lösningar och aktiviteter.

Utfallet för kommuner tycks också vara mycket varierat. När utvärderingar visar på begränsade resultat kan det dock bero på att utvärderingen gjorts för tidigt för att visa resultat eller att andra parallella aktiviteter inte genomförts på ett bra sätt.

EU-stöd

Utredningens bedömning är att det idag saknas utlysningar av EU-stöd som det går att söka utifrån samlastningslösningar. Skälet till detta är att de utlysningar som skulle kunna vara aktuella för området förväntas ha ett innovativt inslag, och det är enligt utredningen svårt att hitta innovativa perspektiv i en så etablerad modell som samlastning.

Utredningen menar vidare att det är värt att bevaka frågan utifrån exempelvis återbruk, cirkulär ekonomi samt försörjningsrisker och beredskap. Utredningen har inte hittat några utlysningar inom dessa områden men menar att det finns en möjlighet att det kan komma i framtiden.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen gör bedömningen att utredningen besvarar de frågor som ingår i uppdraget och gör detta på ett tydligt sätt.

För att få helhetsbild är det viktigt att utredningen blir läst tillsammans med den ursprungliga utredningen. Denna tillkommande utredning hänvisar i delar till den ursprungliga och viss korsläsning mellan dokumenten krävs.

Förvaltningen tycker att det är värt att notera hur få kommuner det är som genomfört mer ordnade utvärderingar av samlastningsfunktioner. Detta kan bero på att kommuner inte satt upp mätbara mål eller inventerat ett utgångsläge att jämföra mot innan samlastningslösningen infördes. Om det saknas mål och mätbart utgångsläge är det svårt att i efterhand utvärdera ett resultat. Det är bara en kommun som fått en utvärdering verifierad av en extern part och ytterligare en kommun som fått utvärderingen genomförd av kommunrevisionen.

Den nytta som värderas tydligast i utredningarna rör minskad klimatbelastning, där denna blivit uppskattad i kostnad i kronor per minskad kilo CO₂. Utredningens bedömning är fortsatt att denna kostnad uppgår till runt 100 kr per minskad kilo CO₂. Detta kan jämföras med skattenivån på kring 1,20 kr per kg, stadens interna klimatväxlingssystem på 1,50 kr per kg och den maximala avgiften enligt lagen om reduktionsplikt på 7 kr per kg. Kostnaden per minskad kilo CO₂ bedöms alltså enligt utredningen vara mycket hög.

Utredningarna gör även en bedömning kring nyttan utifrån frågan om att locka eller gynna mindre och lokala leverantörer. Utredningen har i denna del fokuserat på livsmedelsområdet. Det går att konstatera att frågan är komplex men att det är en generell uppfattning bland berörda kommuner att en samlastningslösning är av vikt för att locka eller gynna mindre och lokala leverantörer på livsmedelsområdet.

Utredningarna redovisar två olika förslag på samlastningsfunktion, med ett större och ett mindre alternativ (dessa redovisas samlat i utredningen från augusti 2023). I båda fallen är kostnaden hög i förhållande till nyttan.

Utredningen från augusti år 2023 tar även upp ett inspel på ett tredje förslag, vilket inte är detaljerat vare sig i omfattning eller kostnad utan redovisas översiktligt. Detta tredje förslag är en samlastningsfunktion i liten skala i intern regi hos Göteborgs stads leasing (GSL). Förslaget är att lösningen riktas mot några få mindre avtalsområden där det finns en stor andel mindre leverantörer och där nyttan i förhållande till kostnad bedöms vara störst. Skälet till att förslaget är en drift i egen regi är bland annat det behov staden har av en trygg logistikfunktion i händelse av kris. Detta var något som staden hade en stor utmaning i vid pandemin, när ordinarie leveranser av skyddsprodukter slutade fungera och staden fick sätta upp helt nya inköps- och logistikfunktioner.

När det gäller händelse av kris ska särskilt nämnas den organisation staden beslutat för att hantera höjd beredskap och krigssituationer, *Göteborgs stads riktlinje för höjd beredskap beslutad av kommunfullmäktige 2021-10-28 § 14*. Som komplement till stadens ordinarie organisation har femton förvaltningar och bolag utsetts till så kallade resursfunktioner, med uppdraget att stärka förmågan att koordinera och samarbeta kring åtgärder och lösningar mellan förvaltningar och bolag. Inköps- och upphandlingsnämnden och GSL är två av dessa resursfunktioner. Utifrån frågorna som berörs av detta tjänsteutlåtande kan man enkelt uttryckt säga att inköps- och upphandlingsnämnden har uppdraget att köpa in

och GSL har uppdraget att transportera varor till de verksamheter som har behov. Detaljer kring hur detta ska organiseras tas nu fram mellan förvaltningar och bolag.

Lärdomar från pandemin är att det finns ett stort värde i att ha någon form av verksamhet att skala upp från, om det uppstår en kris. Det tar tid att bygga upp något helt nytt, och i krissituationer är snabbhet väldigt viktig. En samlastningsfunktion i liten skala i intern regi hos GSL skulle kunna vara den transport- och logistikverksamhet som staden skulle kunna växla upp från. Frågan behöver dock utredas vidare och detta måste göras av GSL då det är GSL som har rollen som resursfunktion för logistik och transporter enligt stadens riktlinje för höjd beredskap.

Henrik Karlsson
Förvaltningsdirektör